



VÝROČNÍ ZPRÁVA 2004

Shrnutí

Výroční zpráva 2004 mapuje první období existence úřadu Evropského inspektora ochrany údajů jakožto nového nezávislého orgánu dozoru v oblasti zpracování osobních údajů, jehož úkolem je zajistit, aby orgány a instituce Společenství dodržovaly základní práva a svobody fyzických osob, zejména jejich právo na soukromí. Popisuje „**budování nové instituce**“ od jejích prvních krůčků až do chvíle, kdy nový úřad nabyl schopnosti stále účinněji plnit své poslání. Zpráva nastiňuje první zkušenosti z různých oblastí práce, jakož i právní rámec a hlavní směry politických výhledů.

Kapitola 1 - „Bilance a výhledy“ - se zabývá právním rámcem, činnosti Evropského inspektora ochrany údajů a jemu svěřenými úkoly a pravomocemi. Dále se objasňují hlavní cíle pro rok 2005. Praktické informace o budování nové instituce jsou v kapitole 2. V kapitole 3 až 5 se podrobněji probírají povinnosti a pravomoci. Kapitola 3 o kontrole vysvětluje úkol Evropského inspektora ochrany údajů sledovat zpracování údajů v orgánech a institucích Společenství ve spolupráci s inspektory ochrany údajů působícími v jednotlivých orgánech či institucích. Kapitola 4 o poradenství vysvětluje, že Evropský inspektor ochrany údajů poskytuje orgánům a institucím Společenství rady ve všech záležitostech týkajících se zpracování osobních údajů. Obrací se na něj Komise, kdykoli přijímá legislativní návrh vztahující se k ochraně osobních údajů. Kapitola 5 o spolupráci zdůrazňuje aktivní roli Evropského inspektora ochrany údajů v činnosti pracovní skupiny podle článku 29, jakož i spolupráci s orgány dozoru pro ochranu údajů v rámci takzvaného třetího pilíře Unie. Kapitola 6 líčí obecnou povahu otázky ochrany údajů a popisuje mezinárodní kontakty navázané Evropským inspektorem ochrany údajů v roce 2004.

Kapitola 1: Bilance a výhledy

Zřízení nezávislého orgánu na evropské úrovni, jehož úkolem je sledovat a zajišťovat uplatňování právních záruk pro ochranu osobních údajů, je **novou zkušeností pro orgány a instituce Společenství** i pro celou Evropskou unii.

Nové zkušenosti se jen zřídka obejdou bez komplikací. V únoru 2001 například vstoupila v platnost příslušná pravidla o ochraně údajů s jednoletým přechodným obdobím. Avšak jmenování Evropského inspektora ochrany údajů a jeho zástupce nabylo účinnosti až v lednu 2004. To znamená, že po období tří let chyběl vnější dohled a práva subjektů údajů nemohla být chráněna způsobem stanoveným v pravidlech v době jejich přijetí. Ačkoli inspektoři ochrany údajů vykonali velmi užitečnou práci, provádění a sledování stávajících pravidel zůstává naléhavou záležitostí. Evropská unie si nemůže dovolit nedodržovat pravidla, která sobě i členským státům sama stanovila. Nicméně se vyžaduje určitá opatrnost, ačkoli na úrovni Společenství nic nesevřídčí o nedostatku ochoty dodržovat tato pravidla, která jsou všeobecně považována za rozumná a vhodná.

Článek 286 Smlouvy o EU stanoví, že akty Společenství o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů by se měly

vztahovat také na orgány a instituce Společenství, včetně ustanovení nezávislého orgánu dozoru. Příslušná pravidla, na něž se toto ustanovení vztahuje, byla stanovena v **nařízení (ES) 45/2001** Evropského parlamentu a Rady.

Toto nařízení nemá být bráno v úvahu samo o sobě, ale jakožto součást mnohem **většího rámce**, který zohledňuje práci Evropské unie a Rady Evropy vykonanou během delšího časového období. Tato práce vychází z článku 8 Evropské úmluvy o lidských právech a ovlivnila rovněž Listinu základních práv Unie, která byla nyní začleněna jako část II do Smlouvy o Ústavě pro Evropu.

Na úrovni Evropské unie je ochrana osobních údajů zakotvena:

- v článku 6 Smlouvy o EU
- v článku 286 Smlouvy o ES
- v článku 8 Listiny základních práv Unie
- ve směrnici 95/46/ES
- ve směrnici 2002/58/ES.

Nařízení (ES) 45/2001 blíže určuje zásady pro orgány a instituce Evropské unie. Toto nařízení platí pro „zpracování osobních údajů ve všech orgánech a institucích Společenství, pokud k němu dochází při výkonu činností, které částečně nebo zcela spadají do oblasti působnosti práva Společenství“. Zabývá se obecnými zásadami jako je spravedlivé a zákonné zpracování, přiměřenost a přijatelné využívání údajů, dále zvláštními kategoriemi citlivých údajů, informacemi poskytovanými subjektu údajů, právy subjektu údajů a dozorem, vymahatelností a nápravou. Rovněž zřizuje nezávislý orgán dozoru nazvaný Evropský inspektor ochrany údajů, který je pověřen dohledem nad zpracováním osobních údajů orgány a institucemi Společenství. Každá instituce má inspektora ochrany údajů, který spolupracuje s Evropským inspektorem ochrany údajů.

Úkoly a pravomoci Evropského inspektora ochrany údajů jsou popsány v článku 41, 46 a 47 nařízení. Jeho povinnosti jsou „dozor“, „konzultace“ a „spolupráce“. Každá z těchto povinností je podrobněji vysvětlena v následujících kapitolách.

Zřízení nezávislého orgánu dozoru na evropské úrovni není jen základní složkou zdravé politiky ochrany dat, ale i klíčovým krokem zajišťujícím, že budou zaručeny zásady a hodnoty stanovené v článku 8 Evropské úmluvy o lidských právech a v článku II-68 Ústavy. Tato ustanovení jasně zdůrazňují úlohu nezávislých orgánů dozoru při uplatňování těchto zásad a hodnot.

Je důležité si uvědomit, že **stále více a více politik EU závisí na zákonném zpracování osobních údajů**. To proto, že mnoho činností moderní společnosti dnes směřuje k vytváření osobních údajů a proto, že takové údaje se využívají jako podklady. Platí to i o evropských orgánech a institucích v jejich administrativní roli a při vytváření politik, a tudíž i o provádění jejich politického programu. To znamená, že účinná **ochrana osobních údajů** jakožto základní hodnota všech politik Unie by měla být vnímána jako **podmínka jejich úspěchu**. Evropský inspektor ochrany údajů bude jednat v tomto obecném duchu a očekává kladnou reakci.

Hlavní **cíle pro rok 2005** uvedené v této zprávě jsou:

- Rozvoj sítě inspektorů ochrany údajů
- Brožury, webová stránka a informační bulletin
- Oznámení a předběžné kontroly
- Pokyny pro podávání stížností a pro šetření
- Audity a vyšetřování
- Ochrana soukromí a transparentnost
- E-monitoring a provozní údaje

- Stanoviska k návrhům právních předpisů
- Ochrana údajů v rámci třetího pilíře
- Rozvoj zdrojů

Kapitola 2: Budování „nové instituce“

Instituce začala pracovat v roce 2004. Správní podmínky bylo vytvořeny za pomoci Evropského parlamentu, Komise a Rady, což zajistilo předání zkušeností, cennou pomoc při plnění některých úkolů a dosažení rozsáhlých úspor.

Evropský inspektor ochrany údajů hodlá v rozvoji těchto podmínek pokračovat i v roce 2005.

Kapitola 3: Dohled

Základním úkolem evropského inspektora ochrany údajů jakožto nového nezávislého orgánu je dohlížet na uplatňování ustanovení nařízení (ES) 45/2001 a dalších příslušných právních nástrojů při zpracování jakýchkoliv osobních údajů orgánem nebo institucí Společenství (s výjimkou Soudního dvora při výkonu soudních funkcí), pokud toto zpracování probíhá při výkonu činností, jež zcela nebo zčásti spadají do oblasti působnosti právních předpisů Společenství. Za tímto účelem nařízení popisuje a ukládá řadu povinností a pravomocí spojených s úkolem dohledu.

Předběžné kontroly, informování subjektů údajů, vyřizování stížností a vyšetřování jsou nástroje, jichž bylo použito v průběhu roku 2004. Ke stanoviskům evropského inspektora ochrany údajů bylo přihlédnuto při dalších postupech. Správci zpracování údajů na základě těchto stanovisek učinili příslušná opatření.

Veškerá zpracování, která mohou představovat zvláštní nebezpečí pro práva a svobody subjektů údajů pro svou povahu, oblast působnosti nebo účely, podléhají **předběžné kontrole**. Předběžnou kontrolu provede evropský inspektor ochrany údajů po obdržení oznámení od inspektora ochrany údajů orgánu nebo instituce Společenství. Konečná odpověď má podobu stanoviska evropského inspektora ochrany údajů, jež musí být oznámeno správci zpracování a inspektorovi ochrany údajů dotyčného orgánu nebo instituce. Toto stanovisko musí být doručeno do dvou měsíců ode dne obdržení oznámení. Zpracování, která byla oznámena za účelem předběžné kontroly, jsou vedena v rejstříku.

Předběžné kontroly se týkají nejen zpracování, která právě probíhají („vlastní předběžné kontroly“), ale i zpracování, která začala před 17. lednem 2004 nebo před vstupem nařízení v platnost. Tyto případy jsou projednávány ex post. V roce 2004 byly evropskému inspektorovi ochrany údajů oznámeny čtyři případy „vlastní“ předběžné kontroly. Přibližně 100 případů bylo zařazeno mezi „ex post“ předběžné kontroly. V průběhu roku 2004 obdržel evropský inspektor ochrany údajů 51 žádostí o **informace**. Většina těchto žádostí byla vyřízena do dvou pracovních dnů.

Evropský inspektor ochrany údajů obdržel navíc 8 **stížností** spadajících do jeho pravomoci: 6 stížností na Komisi, 1 stížnost na Evropskou centrální banku a 1 na Evropský parlament. Zkušenosti získané při vyřizování těchto stížností jsou v současné době využívány při vytváření příručky.

Evropský inspektor ochrany údajů zahájil první **vyšetřování**. Vztah mezi přístupem veřejnosti k dokumentům a ochranou údajů je orgány a institucemi Společenství vnímán jako problematický. Vyčlenily se prostředky na vypracování dokumentu o postupu umožňujícím přístup veřejnosti k dokumentům i ochranu osobních údajů.

Evropský inspektor ochrany údajů zároveň zahájil zpracování údajů o provozu a vyúčtování obsažených ve všech druzích elektronických komunikací v evropských institucích. Cíl je dvojitý. Evropský inspektor ochrany údajů se zaměřuje na sestavení pokynů v této věci a vytvoření seznamu nebo seznamů údajů o provozu, jež mohou být zpracovány pro účely rozpočtu nebo řízení provozu, včetně ověřování oprávněného použití telekomunikačního systému.

Otázka systému **Eurodac** je projednávána odděleně, s přihlédnutím k jeho právnímu rámci i k jeho významu ze širšího hlediska. Nařízení (ES) 2725/2000 o zřízení systému Eurodac (porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování Dublinské úmluvy) stanovilo zřízení prozatímního společného dozorcího orgánu, který má být rozpuštěn po zřízení evropského inspektora ochrany údajů. V lednu 2004 se evropský inspektor ochrany údajů stal dozorcím orgánem centrální jednotky systému Eurodac a sleduje rovněž předávání osobních údajů členským státům centrální jednotkou.

Kapitola 4: Konzultace

Článek 41 nařízení 45/2001 ukládá evropskému inspektorovi ochrany údajů povinnost poskytovat institucím a orgánům Společenství poradenství pro všechny otázky týkající se zpracování osobních údajů. Poskytuje rady všem institucím a orgánům Společenství buď z vlastního podnětu nebo v odpovědi na žádost o poradenství. Podle článku 28 musí být evropský inspektor ochrany údajů konzultován, přijímá-li Komise návrh právních předpisů souvisejících s ochranou osobních údajů.

V roce 2004 začal evropský inspektor ochrany údajů provádět ustanovení nařízení. První činnosti se týkaly **správních opatření**. V oblasti konzultace **návrhů právních předpisů** bylo první formální stanovisko vydáno dne 22. října 2004. Stanovisko se týkalo návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o vzájemné správní pomoci při ochraně finančních zájmů Společenství proti podvodům a jiným protiprávním jednáním. Bylo zveřejněno v Úředním věstníku a na webových stránkách evropského inspektora ochrany údajů (www.edps.eu.int).

Rovněž v roce 2004 zahájil evropský inspektor ochrany údajů přípravu dokumentu, v němž objasní svou úlohu poradce institucí Společenství pro návrhy právních předpisů a souvisejících dokumentů.

Kapitola 5: Spolupráce

Pracovní skupina článku 29 je zkrácený název pracovní skupiny zřízené článkem 29 směrnice 95/46/ES, jež má Komisi poskytovat nezávislé poradenství pro všechny otázky ochrany osobních údajů a pomoci při tvorbě harmonizovaných politik ochrany osobních údajů v členských státech. Tvoří ji zástupci orgánů dozoru každého členského státu, evropský inspektor ochrany údajů a zástupce Komise. Evropský inspektor ochrany údajů se domnívá, že se jedná o významnou platformu pro spolupráci, a od poloviny ledna roku 2004 proto hraje v činnosti pracovní skupiny aktivní úlohu.

Evropský inspektor ochrany údajů spolupracuje rovněž s orgány dozoru pro ochranu údajů zřízenými podle hlavy VI Smlouvy o EU („třetí pilíř“) s cílem důslednějšího uplatňování pravidel a postupů v této oblasti. Týká se to společných kontrolních orgánů Europolu, Schengenského informačního systému, Eurojustu a celního informačního systému. Zúčastněné strany jsou přesvědčené o nutnosti společného a harmonizovaného přístupu v této velmi citlivé oblasti.

Kapitola 6: Mezinárodní vztahy

S cílem navázat mezinárodní vztahy se evropský inspektor ochrany údajů aktivně účastnil evropských a mezinárodních konferencí o ochraně údajů. Tyto konference jsou velmi užitečnou základnou pro projednávání otázek společného zájmu a pro výměnu informací a zkušeností z různých oblastí.

Evropský inspektor ochrany údajů věnoval po celý rok rovněž hodně času a úsilí, aby objasnil své poslání a aby se zviditelnil prostřednictvím projevů a jiných příspěvků v jednotlivých členských státech.

30. března 2005